

Třídící znak							
2	2	3	2	0	5	6	0

ÚŘEDNÍ SDĚLENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY

ze dne 5. srpna 2020

k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost

I. Působnost a účel

1. Česká národní banka tímto úředním sdělením podává výklad pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost¹⁾ pro účely jejich počátečního a průběžného posuzování u
 - a) fyzických osob činných u poskytovatelů finančních služeb, kteří podléhají dohledu České národní banky podle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „poskytovatel finančních služeb“),
 - b) osob s kvalifikovanou účastí na poskytovatelích finančních služeb,²⁾
 - c) finančních holdingových osob, pojišťovacích holdingových osob a smíšených finančních holdingových osob.²⁾
2. Pojmy důvěryhodnost a odborná způsobilost jsou ve většině právních předpisů finančního trhu tzv. neurčitým právním pojmem. Česká národní banka proto informuje o svém přístupu k posuzování důvěryhodnosti a odborné způsobilosti osob, který vychází mj. z obecných pokynů evropských orgánů dohledu (např. Obecné pokyny k řídicímu a kontrolnímu systému, EIOPA, 2013, Společné obecné pokyny k obezřetnostnímu posuzování nabývání nebo zvyšování kvalifikovaných účastí ve finančním sektoru, EBA, EIOPA a ESMA, 2016 nebo Obecné pokyny k posuzování vhodnosti členů vedoucího orgánu a osob v klíčových funkcích, EBA a ESMA, 2018).
3. Pravidla týkající se důvěryhodnosti uvedená v tomto úředním sdělení se s ohledem na jejich výslovnou úpravu v právních předpisech³⁾ plně použijí na členy statutárního a dozorčího (kontrolního) orgánu, členy správní rady nebo jiného obdobného orgánu (dále jen „členové vedoucího orgánu“), osoby ve vrcholném vedení, osoby ve vedení klíčových funkcí, osoby s kvalifikovanou účastí na poskytovateli finančních služeb, osoby ve vedení pobočky, finanční holdingové osoby, pojišťovací holdingové osoby a smíšené finanční holdingové osoby a na pracovníky, kteří se přímo podílejí nebo odpovídají za distribuci vybraných produktů na finančním trhu.

U dalších osob, pomocí kterých poskytovatel finančních služeb zajišťuje svou činnost (např. pracovníci poskytující podnikatelské úvěry, pracovníci zapojení do oblasti řízení rizik nebo vnitřní kontroly mimo osoby ve vedení klíčové funkce, pracovníci činní v informačních technologiích), se úřední sdělení v oblasti důvěryhodnosti aplikuje přiměřeně a specificky k výkonu jejich činnosti. Konkrétní podmínky jejich důvěryhodnosti si nastaví poskytovatel finančních služeb.⁴⁾

¹⁾ V regulaci finančního trhu se objevují i odlišné pojmy, které však mají stejný obsah, např. „důvěryhodnost a způsobilost“, „důvěryhodnost, odborná způsobilost a zkušenost“, „odborná způsobilost, důvěryhodnost a zkušenost“, „důvěryhodnost a zkušenost“, „důvěryhodnost a dostatečná zkušenost“.

²⁾ V případě právnické osoby se důvěryhodnost a odborná způsobilost členů jejího vedoucího orgánu posuzuje podle tohoto úředního sdělení. K tomu srov. Společné obecné pokyny k obezřetnostnímu posuzování nabývání nebo zvyšování kvalifikovaných účastí ve finančním sektoru, EBA, EIOPA a ESMA, 2016, str. 14 bod 10.4.

³⁾ Srov. např. § 4 odst. 5 písm. d) a e), § 5 odst. 4 písm. c), § 8 odst. 3 písm. a), § 8b odst. 1 písm. d) a e) a § 20 odst. 9 písm. a) a b) a § 26g odst. 6 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, nebo § 7a odst. 1, § 13 odst. 6 písm. d), § 20 odst. 2, § 21 odst. 2, § 25 odst. 1 písm. a) a b), § 32 odst. 6 písm. d), § 36 odst. 6 písm. d), § 43 odst. 1 písm. a) a b), § 48 odst. 1 písm. d), § 92 odst. 1 zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁾ Obecné požadavky na důvěryhodnost a odbornou způsobilost pracovníků poskytovatelů finančních služeb stanoví právní předpisy zabývající se jejich řídicím a kontrolním systémem či zakládající povinnost jednat obezřetně či s odbornou péčí [srov. např. § 17 odst. 4 písm. a) vyhlášky č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění pozdějších předpisů, § 12a odst. 1

4. Pravidla týkající se odborné způsobilosti uvedená v tomto úředním sdělení se uplatní na členy vedoucího orgánu, vedoucího pobočky, osoby ve vrcholném vedení, osoby ve vedení klíčových funkcí, osoby ve vedení finanční holdingové osoby, pojišťovací holdingové osoby a smíšené finanční holdingové osoby. Pro pracovníky, kteří se přímo podílejí nebo odpovídají za distribuci vybraných produktů na finančním trhu, platí jednotlivé sektorové zákony požadující prokázání všeobecných znalostí a odborných znalostí a dovedností. U dalších osob, pomocí kterých poskytovatel finančních služeb zajišťuje svou činnost, si konkrétní podmínky jejich odborné způsobilosti nastaví poskytovatel finančních služeb.

Pravidla stanovená úředním sdělením v oblasti odborné způsobilosti představují pouze minimální požadavky na znalosti, odbornou praxi a manažerskou praxi. Při posuzování dostatečnosti odborné způsobilosti je proto nezbytné vždy zohlednit konkrétní vykonávanou funkci a rozsah kompetencí, povahu, rozsah a složitost činnosti poskytovatele finančních služeb a kolektivní způsobilost dotčeného orgánu jako celku. Postup pro posuzování odborné způsobilosti osob u vybraných poskytovatelů finančních služeb je podrobněji upraven ve výše uvedených obecných pokynech vydaných EBA, ESMA a EIOPA.

5. Úřední sdělení nelze použít, pokud by některý právní předpis upravující podnikání na finančním trhu obsahoval odlišné vymezení pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost, které by bylo v rozporu s tímto úředním sdělením.
6. Sdělení České národní banky jakožto orgánu dohledu nad finančním trhem k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost je uvedeno v příloze tohoto úředního sdělení. Česká národní banka však nevylučuje, že v odůvodněných případech vezme do úvahy i skutečnosti v tomto úředním sdělení neuvedené.⁵⁾ Česká národní banka očekává, že poskytovatelé finančních služeb budou při svém vlastním posuzování důvěryhodnosti a odborné způsobilosti příslušných osob postupovat podle tohoto úředního sdělení.

II. Závěrečná ustanovení

1. Toto úřední sdělení zachycuje právní stav k 1. srpnu 2020. Vzhledem k možným změnám právní úpravy je třeba při aplikaci tohoto úředního sdělení přihlídnout k aktuálnímu právnímu stavu.
2. Toto úřední sdělení nabývá účinnosti dnem vyhlášení ve Věstníku ČNB. Dnem nabytí účinnosti tohoto úředního sdělení pozbývá platnosti úřední sdělení České národní banky č. 14/2013 Věst. ČNB ze dne 3. prosince 2013 k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost.

Viceguvernér:
Ing. Marek Mora, M.E. v. r.

Příloha: Sdělení k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost

Sekce regulace a mezinárodní spolupráce

písm. m) a § 30 odst. 2 písm. d) bod 3 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, § 20 odst. 2 písm. g), § 21 odst. 2, § 47 odst. 2 písm. h), § 48 odst. 2 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů, § 53 odst. 2 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů, § 6 odst. 1 zákona č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví a Příloha 4 bod I.1.f.3 vyhlášky č. 306/2016 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o pojišťovnictví].

⁵⁾ Srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9 Afs 29/2007 ze dne 31. května 2007.

Sdělení k výkladu pojmů důvěryhodnost a odborná způsobilost

I. Důvěryhodnost

1. Obecná pravidla

Právní předpisy zpravidla vyžadují po osobách činných u poskytovatelů finančních služeb, aby byly důvěryhodné.

Pojem důvěryhodnost odpovídá pojmu „dobrá pověst“, který některé právní předpisy používaly v souvislosti se schvalováním osob v letech 2001 až 2004.¹⁾ Obsah těchto pojmů je v zásadě shodný, neboť oba vycházejí ze stejných ustanovení příslušných směrnic („good repute“, „gut beleumdet“, „honorabilité“). V některých předpisech je tento pojem vymezen jako „předpoklad řádného provozování činnosti podle tohoto zákona“, ale ani toto vymezení neposkytuje podrobné vodítko a při jeho aplikaci je na místě vycházet z dále popsaného obsahu pojmu důvěryhodnost.

Důvěryhodnost je obecně kritériem zohledňujícím:

- dodržování právních a etických pravidel,
- morální profil a integritu.

Důvěryhodnost osoby pro účely posuzování na finančním trhu spočívá zejména v její **bezúhonnosti** a v její **profesní, podnikatelské integritě**. Bezúhonnost tvoří součást důvěryhodnosti.

Při posuzování podmínky důvěryhodnosti se zohledňuje, jak se osoba činná u poskytovatele finančních služeb projevovala během svého dosavadního profesního nebo podnikatelského působení, zejména, zda nebyla v minulosti odsouzena pro trestný čin, zda jí v souvislosti s výkonem povolání, zaměstnání, funkce nebo podnikatelské činnosti (dále jen „povolání“) nebyla pravomocně uložena sankce nebo správní trest (dále jen „sankce“) pro přestupek či jiný správní delikt (dále jen „přestupek“) nebo povinnost k náhradě újmy, zda vždy dostala svým závazkům vůči orgánu dohledu nebo státního dozoru při výkonu své funkce a zda dbala zásad poctivého obchodního styku a nenarušovala hospodářskou soutěž.

Při posuzování důvěryhodnosti se vychází:

- z informací a podkladů předložených posuzovanou osobou,
- z veřejně dostupných zdrojů (např. z uveřejněných rozhodnutí o uložených sankcích),
- z vlastních zjištění (např. informací zjištěných při výkonu dohledu, vlastního šetření poskytovatele finančních služeb),
- případně z dalších skutečností, které jsou v daném případě k dispozici v souvislosti s činnostmi vykonávanými posuzovanou osobou.

V řízeních, při kterých Česká národní banka posuzuje důvěryhodnost osoby, vychází z principu absence negativních zpráv.²⁾ Tím však není dotčena povinnost žadatele nebo posuzované osoby předložit v řízení všechny podklady, které po něm požadují právní předpisy nebo které si od něj Česká národní banka sama vyžádá. Je především na žadateli nebo posuzované osobě, aby předložili všechny podklady, které umožní České národní bance posoudit splnění zákonných podmínek. V případě, že podklady předložené žadatelem nebo posuzovanou osobou neumožňují České národní bance učinit závěr o splnění podmínek posuzovanou osobou, Česká národní banka žádost zamítne či odejme souhlas s výkonem činnosti.³⁾

¹⁾ Srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu sp. zn. 7 A 109/2002 ze dne 12. března 2004. Nověji též Společné obecné pokyny k obezřetnostnímu posuzování nabývání nebo zvyšování kvalifikovaných účastí ve finančním sektoru, EBA, EIOPA a ESMA, 2016, str. 15, bod 10.9 a Obecné pokyny k posuzování vhodnosti členů vedoucího orgánu a osob v klíčových funkcích, EBA a ESMA, 2018, str. 11, bod 26 písm. a).

²⁾ K tomu srovnej např. Společné obecné pokyny k obezřetnostnímu posuzování nabývání nebo zvyšování kvalifikovaných účastí ve finančním sektoru, EBA, EIOPA a ESMA, 2016, str. 15 bod 10.10.

³⁾ K tomu srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 6 A 50/2000, „při neuvedení či neúplném uvedení skutečností podstatných pro rozhodování nelze po Komisi požadovat, aby tyto skutečnosti sama zjišťovala.“

Česká národní banka předpokládá, že si poskytovatel finančních služeb nastaví vnitřní postupy, které jeho pracovníky povedou k tomu, aby mu ohlašovali skutečnosti související s jejich důvěryhodností. Poskytovatel finančních služeb vychází z informací, které si je schopen s přiměřeným úsilím obstarat.

Vhodným standardem ověřování je

- obstarání si výpisu z trestního rejstříku na počátku angažování pracovníka, stejně jako vyžádání si dalších informací souvisejících s důvěryhodností (inspirovat se lze formuláři z licenčních vyhlášek České národní banky upravenými přiměřeně odpovědnosti posuzovaných pracovníků) formou čestného prohlášení,
- zavázání pracovníka poskytovatele finančních služeb k povinnosti hlásit změny takto získaných informací a dále formou čestného prohlášení aktuálnost informací v rozumných intervalech (zpravidla každý rok, ne déle než dva roky) potvrzovat.

2. Konkrétní podmínky

2. 1. Nedostatek důvěryhodnosti

Za důvěryhodnou osobu činnou u poskytovatele finančních služeb **Česká národní banka nepovažuje** zejména osobu:

- a) která byla v minulosti pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, nebo pro trestný čin proti majetku či trestný čin hospodářský spáchaný z nedbalosti (nehledí-li se na ni, jako by nebyla odsouzena),
- b) které byla v posledních 5 letech pro závažné nebo opakované porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem povolání pravomocně uložena pokuta za přestupek nebo zákaz činnosti nebo povinnost k náhradě újmy,
- c) která v posledních 5 letech úmyslně podala nepravdivou nebo neúplnou svědeckou výpověď v přestupkovém nebo jiném správním řízení anebo uvedla nepravdivý údaj v čestném prohlášení u správního orgánu nebo jinak narušovala výkon dohledu v oblasti finančního trhu a o těchto porušeních bylo pravomocně rozhodnuto,
- d) která v posledních 5 letech závažným způsobem porušila zásady poctivého obchodního styku nebo narušila hospodářskou soutěž, zneužila důvěrné informace, včetně osobních údajů jiných osob, porušila obchodní nebo bankovní tajemství, či jinou povinnost mlčenlivosti a o těchto porušeních bylo pravomocně rozhodnuto, nebo
- e) ohledně jejíhož majetku bylo v posledních 5 letech vydáno rozhodnutí o úpadku, pokud nebylo spojeno s povolením oddlužení,⁴⁾
- f) která byla v posledních 5 letech členem vedoucího orgánu právnické osoby
 - ohledně jejíhož majetku bylo vydáno rozhodnutí o úpadku nebo na jejíž majetek byl prohlášen konkurs,
 - byl-li insolvenční návrh na majetek takové právnické osoby zamítnut proto, že majetek této právnické osoby nepostačuje k úhradě nákladů insolvenčního řízení, nebo
 - byl-li konkurs na její majetek zrušen proto, že majetek právnické osoby je zcela nepostačující,
- g) které bylo v posledních 5 letech odňato oprávnění k činnosti pro porušení podmínek stanovených zákonem upravujícím podnikání na finančním trhu,⁵⁾ nebo
- h) která byla v minulosti členem vedoucího orgánu právnické osoby, jež byla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, nebo pro trestný čin proti majetku či trestný čin hospodářský spáchaný z nedbalosti (nehledí-li se na ni, jako by nebyla odsouzena).

Body e) a f) se nepoužijí, jestliže insolvenční soud zrušil konkurs jinak než usnesením o zrušení konkursu po splnění rozvrhového usnesení nebo jinak než proto, že majetek dlužníka je zcela

⁴⁾ V oblasti poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru nelze výjimku spojenou s povolením oddlužení použít [srov. § 72 odst. 2 písm. b) a písm. c) bod 1 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů].

⁵⁾ Tato skutková podstata nezahrnuje případ, kdy posuzovaná osoba nezaplatila obnovovací poplatek, protože se takto rozhodla vyjádřit přerušeni některé své činnosti na finančním trhu (je obdobné jednání na žádost).

nepostačující, nebo soud zamítl insolvenční návrh jinak než proto, že její majetek nepostačuje k úhradě nákladů insolvenčního řízení.

Bod f) se nepoužije, jde-li o osobu, která byla ustavena do funkce již za úpadku právnické osoby, nebo jde-li o osobu, která se domůže v řízení podle zákona upravujícího zvláštní řízení soudní určení, že dosavadní funkci vykonávala s péčí řádného hospodáře.

Bod h) se nepoužije, jde-li o osobu, která byla ustavena do funkce právnické osoby až poté, co byl trestný čin spáchán, nebo se na něm prokazatelně nepodílela (např. v dotčeném orgánu hlasovala proti opatření vedoucímu ke spáchání trestného činu) a pokoušela se odvrátit jeho následky (např. jednáním minimalizujícím jeho dopady) nebo přispěla k jeho vyšetření (např. podáním trestního oznámení).

Časový test 5 let uvedený v bodě b) až g) se v případě členů vedoucího orgánu bank, spořitelních a úvěrních družstev, pojišťoven a penzijních společností s ohledem na systémový význam těchto poskytovatelů finančních služeb pro finanční stabilitu České republiky prodlužuje na 10 let. Odpovídajícím způsobem se v tomto případě posunuje počátek dále uvedeného časového testu pro závažné pochybnosti o důvěryhodnosti.

2. 2. Závažné pochybnosti o důvěryhodnosti

Závažné pochybnosti o důvěryhodnosti osoby činné u poskytovatele finančních služeb **shledává Česká národní banka** zejména u osoby:

- a) která byla v minulosti pravomocně odsouzena za trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s výkonem povolání (nehledí-li se na ni, jako by nebyla odsouzena) a u níž nejde o trestný čin uvedený v bodě 2.1.a),
- b) u níž dříve než v posledních 5 letech nastala některá ze skutečností uvedená v bodě 2.1.b), d) až g),
- c) která podala nepravdivou nebo neúplnou svědeckou výpověď v přestupkovém nebo jiném správním řízení anebo uvedla nepravdivý údaj v čestném prohlášení u správního orgánu nebo jinak narušovala výkon dohledu nebo dozoru v oblasti finančního trhu, u níž nejde o případ uvedený v bodě 2.1.c),
- d) ohledně jejíhož majetku bylo v posledních 5 letech vydáno rozhodnutí o úpadku, pokud bylo spojeno s povolením oddlužení,⁶⁾
- e) které soud nebo správní orgán pravomocně odmítl udělit souhlas s volbou, jmenováním, nebo ustanovením do funkce, nebo s nabytím či zvýšením kvalifikované účasti resp. ovládnutím, jestliže se k této volbě, jmenování nebo ustanovení do funkce, nebo s nabytím či zvýšením kvalifikované účasti resp. ovládnutím takový souhlas vyžaduje, nebo jí byl takový souhlas pravomocně odejmut, došlo-li k tomu v souvislosti s posuzováním její důvěryhodnosti,
- f) které bylo pravomocně pozastaveno či odňato povolení k výkonu podnikatelské činnosti z jiných důvodů než na její žádost, nebo která sama požádala o pozastavení či odnětí povolení k výkonu podnikatelské činnosti v průběhu takového řízení zahájeného z moci úřední,
- g) které byla z důvodů souvisejících s důvěryhodností zamítnuta žádost o členství (účast) u organizátora regulovaného trhu, v profesním sdružení, komoře nebo asociaci poskytovatelů finančních služeb, včetně zahraničních, nebo došlo k porušení právních povinností, za které jí byl takovou komunitou uložen disciplinární trest, nebo která byla z takové komunity vyloučena nebo bylo její členství (účast) pozastaveno,
- h) která byla členem vedoucího orgánu, osobou oprávněnou jednat za právnickou osobu na základě jiné skutečnosti, nebo která podstatným způsobem ovlivňovala chování právnické osoby či se na něm významně podílela v době spáchání jednání, za něž této právnické osobě v souvislosti s jejím působením na finančním trhu
 - byla pravomocně uložena sankce za závažný přestupek nebo pravomocně uložena povinnost k náhradě újmy pro závažné nebo opakované porušení právní povinnosti,

⁶⁾ V oblasti poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru se tento bod neuplatní [srov. § 72 odst. 2 písm. b) a písm. c) bod 1 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů].

- bylo uloženo opatření k nápravě závažných nedostatků v její činnosti,
 - nebyla uložena sankce nebo opatření k nápravě,⁷⁾ ale jednalo se o závažný nedostatek, který byl zdokumentován v rámci výkonu dohledu (např. protokolem o kontrole) a který byl uložení sankce nebo opatření k nápravě odůvodnil, nebo
 - byla z důvodů souvisejících s důvěryhodností zamítnuta žádost o členství (účást) u organizátora regulovaného trhu, v profesním sdružení, komoře nebo asociaci poskytovatelů finančních služeb, včetně zahraničních, nebo došlo k porušení právních povinností, za které jí byl takovou komunitou uložen disciplinární trest, nebo která byla z takové komunity vyloučena,
- i) která byla členem vedoucího orgánu, osobou oprávněnou jednat za právnickou osobu na základě jiné skutečnosti, podstatným způsobem ovlivňovala chování právnické osoby či se na něm významně podílela, nebo která takovou osobu ovládala po dobu až 3 let
- před vydáním rozhodnutí o úpadku této právnické osoby nebo před zamítnutím insolvenčního návrhu proto, že její majetek nepostačoval k úhradě nákladů insolvenčního řízení,
 - před prohlášením konkurzu na majetek této právnické osoby nebo před povolením vyrovnání, nebo
 - před pravomocným pozastavením či odnětím povolení k výkonu podnikatelské činnosti z jiných důvodů než na její žádost nebo zavedením nucené správy v této právnické osobě,
- j) u které bylo zahájeno trestní stíhání pro trestné činy uvedené v bodu 2.1 písm. a) a bodu 2.2 písm. a) a toto trestní stíhání stále trvá,
- k) u které bylo zahájeno řízení o přestupku nebo o uložení nápravného opatření pro závažné nebo opakované porušení právní povinnosti v souvislosti s výkonem povolání a toto řízení stále trvá nebo
- l) která byla členem vedoucího orgánu, osobou oprávněnou jednat za právnickou osobu na základě jiné skutečnosti, podstatným způsobem ovlivňovala chování právnické osoby či se na něm významně podílela, nebo která takovou právnickou osobu ovládala a vůči této právnické osobě bylo na základě jednání spáchaného v době působení posuzované osoby zahájeno řízení podle písm. h) a toto řízení stále trvá.

Česká národní banka v případech závažných pochybností o důvěryhodnosti osoby činné u poskytovatele finančních služeb zohledňuje zejména

- intenzitu zavinění posuzované osoby (úmyslné, nedbalostní) nebo, zda byla potrestána či jí uložena povinnost nahradit újmu bez zavinění,
- zda k protiprávnímu jednání došlo opakovaně,
- závažnost a následky protiprávního jednání,
- dobu, která uplynula od protiprávního jednání,⁸⁾
- zda posuzovaná osoba před zjištěním nedostatku na něj předem prokazatelně dostatečným způsobem upozornila,
- zda posuzovaná osoba zajistila nápravu nedostatku nebo se o nápravu alespoň pokusila,
- důvody a okolnosti, za kterých došlo k výše uvedeným skutečnostem (např. souvislost s důvěryhodností, přičitatelnost protiprávního jednání právnické osoby konkrétní fyzické osobě).

V této souvislosti lze např. dojít k závěru, že osobní úpadek řešený oddlužením, který nemá souvislost s profesí nebo podnikáním, nemusí znamenat nedůvěryhodnost posuzované osoby.⁹⁾

⁷⁾ Např. sankce nebyla uložena proto, že došlo k prekluzi přestupku, a nápravné opatření z toho důvodu, že právnická osoba zjištěný závažný nedostatek sama napravila.

⁸⁾ Protiprávní jednání starší 10 let bude relevantní jen výjimečně a zpravidla u osob s větším významem pro stabilitu finančního trhu. Zohledňuje se však zvláště závažné protiprávní jednání, zejména pokud by nebylo ojedinělé a další činnost posuzované osoby by neposkytovala záruky nápravy.

⁹⁾ Například situace, kdy dotčená osoba náhle těžce onemocní, přijde o svůj příjem, rychle vyčerpá obvyklé finanční rezervy, a tak se sama dostane do úpadku, by neměla mít za následek ztrátu její důvěryhodnosti. Obdobně v případě, kdy posuzovaná osoba zcela uhradila v rámci povoleného oddlužení své závazky, lze tuto skutečnost (v rámci posouzení dalších okolností) považovat za ukončení důvodu pro její nedůvěryhodnost.

Česká národní banka v případech závažných pochybností o důvěryhodnosti osoby činné u poskytovatele finančních služeb uvedených pod písm. h), i) a l) zohledňuje také, zda a jakým způsobem se posuzovaná osoba na jednání právnické osoby podílela (zda např. aktivně hlasovala nebo naopak hlasovala proti a bránila přijetí protiprávního rozhodnutí nebo jednání nebo, byť i jen svou pasivitou, protiprávní rozhodnutí nebo jednání umožnila či podpořila).

Podle výše uvedených kritérií pak Česká národní banka při posuzování osoby činné u poskytovatele finančních služeb rozlišuje, zda výše uvedené skutečnosti zakládají nedostatek důvěryhodnosti (příp. nedostatek odborné způsobilosti – viz níže) nebo zda nemají na tyto podmínky vliv. Pro posouzení výše uvedených kritérií musí poskytovatel finančních služeb, resp. posuzovaná osoba předložit nebo navrhnout České národní bance příslušné důkazy.

Přítomnost některé ze závažných pochybností o důvěryhodnosti vede k předpokladu, že posuzovaná osoba je nedůvěryhodná. Česká národní banka tedy považuje za nedůvěryhodnou posuzovanou osobu i tehdy, pokud nemá a v rámci posuzování nezíská dostatečné údaje a podklady k tomu, aby výše uvedené pochybnosti mohla vyvrátit, a to ani poté, co umožnila vyjádření poskytovateli finančních služeb (případně posuzované osobě, jde-li o účastníka řízení nebo je-li to z jiných důvodů účelné).

Za okolností nesouvisející s důvěryhodností považuje Česká národní banka zejména skutečnosti ryze procesní povahy (např. zastavení správního řízení pro chybějící náležitosti podání) nebo objektivního charakteru, které posuzovaná osoba nemohla ani při vynaložení náležité péče ovlivnit či odvrátit (např. vyšší moc), nebo okolností nijak nesouvisející s porušením právní či morální povinnosti posuzované osoby (např. zamítnutí žádosti pro nedostatek věku, nedostatek časové kapacity, odborné praxe apod.).

Česká národní banka dodává, že samotné trestní stíhání nelze přičítat k tíži posuzované osoby (čl. 40 odst. 2 Listiny základních práva svobod), pouze signalizuje potřebu prověření, zda skutkové okolnosti, které vedly k trestnímu stíhání, nemají současně dopad na důvěryhodnost posuzované osoby. Pro zahájená, ale pravomocně neukončená přestupková a další obdobná řízení to platí obdobně.

II. Odborná způsobilost

1. Obecná pravidla

Právní předpisy zpravidla vyžadují, aby osoby činné u poskytovatelů finančních služeb byly odborně způsobilé, tj. dostatečně znalé a zkušené pro potřeby zastávání určité funkce nebo pracovní pozice.

Při výkladu uvedeného pojmu je třeba vzít v úvahu zejména tzv. eurokonformní metodu interpretace. Příslušné směrnice v této souvislosti hovoří o tom, že posuzované osoby musejí mít dostatečné znalosti a zkušenosti („sufficient knowledge, skills and experience“, „ausreichende Kenntnisse, Fähigkeiten und Erfahrung“, „expérience suffisantes“, „des connaissances, des compétences et de l'expérience nécessaires“). Některé právní předpisy obsahují vlastní konkrétní vymezení požadované odbornosti. V ostatních případech uplatňuje Česká národní banka dále uvedená obecná pravidla. V rámci nich jsou také popsány případné specifické požadavky v určitých sektorech.¹⁰⁾

Naproti tomu, pokud dotčená osoba řeší splácení svých závazků (např. spotřebitelských úvěrů) uzavíráním dalších závazků, u nichž je vysoce nepravděpodobné, že je bude moci zcela uhradit a dostane se nakonec do úpadku, lze důvodně vyloučit její profesní nebo podnikatelskou kompetenci pro (jakékoliv) poradenství v rámci finančních služeb. V oblasti poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru nelze tuto výjimku spojenou s povolením oddlužení použít [srov. § 72 odst. 2 písm. b) a písm. c) bod 1 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů].

¹⁰⁾ Specifické požadavky na odbornost jsou např. v oblasti distribuce pojištění u osob spadajících do výjimky podle § 3 odst. 2 zákona č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění a osob podle § 4 tohoto zákona. Tyto osoby na rozdíl od ostatních osob jednajících se s zákazníkem při distribuci pojištění musí splňovat jistou odbornost, nemusí však mít odbornou zkoušku (§ 55 odst. 2 výše uvedeného zákona).

Odborná způsobilost je podle názoru České národní banky kritériem zohledňujícím:

- znalosti,
- dostatečné zkušenosti na finančním trhu (odborná praxe),¹¹⁾
- u vedoucích osob¹²⁾ též dostatečné řídicí zkušenosti (manažerská praxe),
- dosavadní působení na finančním trhu.

Dostatečnost odborné způsobilosti se zkoumá ve vztahu ke konkrétní funkci nebo pracovní pozici, rozsahu kompetencí posuzované osoby a počtu osob, které řídí, resp. spadají do její kompetence řízení. Přihlíží se rovněž k povaze, rozsahu a složitosti činnosti poskytovatele finančních služeb a jeho celkovému personálnímu vybavení, zejména k odborné způsobilosti ostatních členů dotčeného orgánu (kolektivní způsobilost). Řádnému výkonu funkce posuzované osoby by navíc neměla bránit její profesní, podnikatelská nebo jiná obdobná činnost, zejména činnost u poskytovatele finančních služeb s obdobným předmětem podnikání, pokud právní předpis nestanoví jinak¹³⁾, anebo celkový rozsah a povaha činností vykonávaných danou osobou.

Manažerská praxe i odborná praxe se posuzuje materiálně. Je proto třeba, aby z předložených dokladů vyplývala jak praxe manažerská, tak i odborná praxe. Není rozhodné, zda taková praxe byla získána v České republice nebo v zahraničí.

Při posuzování odborné způsobilosti se vychází

- z informací a podkladů předložených posuzovanou osobou,
- z veřejně dostupných zdrojů (např. z informací uveřejněných poskytovatelem finančních služeb),
- z vlastních zjištění (např. informací zjištěných při výkonu dohledu, osobním pohovorem s posuzovanou osobou, písemným testem),
- případně z dalších skutečností, které jsou v daném případě k dispozici v souvislosti s činnostmi vykonávanými posuzovanou osobou.

Při posuzování odborné způsobilosti se zohledňuje i doba, která uplynula od ukončení výkonu relevantní manažerské praxe nebo odborné praxe.

Jak již bylo uvedeno výše, některé případy, pro které je posuzovaná osoba považována za nedůvěryhodnou, případně jsou o tom pochybnosti, mohou mít opodstatnění i pro posuzování odborné způsobilosti.

2. Potřebné znalosti

Znalosti osob se posuzují případ od případu, a to vždy s přihlédnutím k ostatním podmínkám odborné způsobilosti (délce relevantní manažerské praxe a odborné praxe na finančním trhu).

2.1 Potřebné znalosti vedoucích osob

Za osobu s dostatečnými znalostmi pro výkon funkce vedoucí osoby poskytovatele finančních služeb považuje Česká národní banka zejména absolventa magisterského studijního programu vztahujícího se alespoň částečně k příslušné funkci či pracovní pozici (výjimky viz níže). Kdo má pouze ukončený bakalářský studijní program nebo ukončené vyšší odborné vzdělání, měl by mít odbornou praxi nejméně o 1 rok delší, kdo má jen ukončené střední vzdělání s maturitní zkouškou, měl by mít odbornou praxi nejméně o 2 roky delší. Při posuzování znalostí se přihlédne také k tomu, zda vedoucí osoba poskytovatele finančních služeb složila odbornou zkoušku nebo absolvovala odborný kurz využitelný pro její funkci. Při posuzování vzdělání nerozhoduje, zda se jedná o tuzemskou nebo zahraniční vysokou školu. Kdo je absolventem magisterského studijního programu

¹¹⁾ Odbornou praxí je výkon činnosti prováděné v délce stanovené týdenní pracovní doby podle zákoníku práce nebo na plnou týdenní pracovní dobu obvyklou pro danou činnost a skutečně spočívající v odborné práci věcně související s finančním trhem.

¹²⁾ Vedoucí osobou se rozumí fyzická osoba, která skutečně řídí činnost poskytovatele finančních služeb. Konkrétní označení vedoucích osob a jejich vymezení se v právních předpisech liší v závislosti na osobě poskytovatele finančních služeb, používá se např. „vedoucí osoba“, „člen statutárního orgánu“, „výkonný člen správní rady“.

¹³⁾ Srov. např. § 517 odst. 2 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech.

nebo bakalářského studijního programu, či ukončil vyšší odborné vzdělání nebo střední vzdělání s maturitní zkouškou stanoví zákon o vysokých školách¹⁴⁾ a školský zákon.¹⁵⁾

V případě, že posuzovaná osoba získala vzdělání v jiném členském státě Evropské unie, absolvování vysoké školy odpovídá pátý stupeň podle § 4 odst. 1 zákona o uznávání odborné kvalifikace¹⁶⁾ (dále jen „ZUOK“). V případě pochybností o dosaženém vzdělání je na poskytovateli finančních služeb, resp. posuzované osobě, aby konkrétní pochybnost odstranili.

2.2 Potřebné znalosti distributora produktů na finančním trhu

Pokud se jedná o pracovníka, který se přímo podílí nebo odpovídá za distribuci produktů na finančním trhu,¹⁷⁾ ten musí prokázat své všeobecné znalosti vysvědčením o maturitní zkoušce (u zahraničního vzdělání kvalifikace třetího stupně podle § 4 odst. 3 ZUOK dokladem o dosažení vzdělávání požadovaného v členském státě původu pro přijetí na vysokou školu nebo instituci obdobné úrovně) nebo dokladem o dosažení vyššího vzdělání a složit odbornou zkoušku u akreditované osoby prokazující odborné znalosti a dovednosti (aplikaci znalostí v praxi).¹⁸⁾ Pokud je tento pracovník vedoucí osobou poskytovatele finančních služeb, musí splnit také požadavky kladené na vedoucí osobu.

3. Potřebné zkušenosti

3.1. Manažerská praxe

Manažerská praxe se posuzuje případ od případu, a to vždy s přihlédnutím k ostatním podmínkám odborné způsobilosti.

Při posuzování manažerské praxe se zohledňuje zejména

- rozsah pravomocí a náplň řídicí činnosti posuzované osoby ve funkcích, které posuzovaná osoba vykonávala v rámci své dosavadní praxe;
- předmět činnosti posuzované osoby v konkrétní funkci, kterou posuzovaná osoba hodlá vykonávat.

Za dostatečnou manažerskou praxí považuje Česká národní banka nejméně dvouletou činnost v řídicí funkci v právnické osobě, kde lze získat zkušenosti přiměřené pro vedení subjektu, v němž hodlá posuzovaná osoba působit (zejména vzhledem k velikosti, organizační struktuře a předmětu podnikání této právnické osoby).

3.2. Odborná praxe

Odborná praxe pro působení u poskytovatele finančních služeb případ od případu, a to vždy s přihlédnutím k ostatním podmínkám odborné způsobilosti.

Při posuzování odborné praxe se zohledňuje zejména:

- předmět činnosti posuzované osoby v konkrétní funkci, kterou posuzovaná osoba hodlá vykonávat,
- předmět činnosti posuzované osoby v konkrétní funkci, kterou posuzovaná osoba vykonávala v rámci své dosavadní praxe.

Za odbornou praxí se nepovažují jen činnosti vykonávané u poskytovatelů finančních služeb, ale i jiných osob, ve kterých posuzovaná osoba vykonávala činnost související s finančním trhem (např. právní poradenství, audit, řízení rizik nebo finanční řízení), vždy však v kontextu konkrétní funkce či pracovní pozice.

¹⁴⁾ Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁾ Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁾ Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁾ § 74 odst. 1 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů, § 8 a 23 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, § 14a zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů a § 55 odst. 3 zákona č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění.

¹⁸⁾ § 84 odst. 2 a 3 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů, § 60 odst. 2 a 3 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, § 14b odst. 2 a 3 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, § 56 odst. 2 a 3 zákona č. 170/2018 Sb., o distribuci pojištění a zajištění.

Za dostatečnou odbornou praxi pro vedoucí osobu poskytovatele finančních služeb považuje Česká národní banka praxi v době trvání nejméně 3 let. Pro oblast investičních společností, investičních fondů a penzijních společností jsou bližší kritéria stanovena dále v samostatném textu (viz níže).

Vzhledem k dynamickému vývoji finančního trhu se odborná praxe starší 10 let před nástupem do funkce nezapočítává.

3.3. Odborná praxe v oblasti investičních společností, investičních fondů a penzijních společností

Specifickou oblast potřebných zkušeností pro vedoucí osoby představují zkušenosti v oblasti obhospodařování a administrace investičních fondů a zahraničních investičních fondů [§ 21 odst. 4 a 5 a § 48 odst. 4 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech (dále jen „ZISIF“)].

Za dostatečné zkušenosti s výkonem činností nezbytných pro řádný výkon funkce vedoucí osoby obhospodařovatele nebo administrátora investičního fondu a zahraničního investičního fondu považuje Česká národní banka alespoň tříletou praxi v odborných funkcích, statutárních, dozorčích (kontrolních) nebo správních orgánech především investiční společnosti, investičního fondu, penzijní společnosti, penzijního fondu nebo zahraniční osoby zabývající se obhospodařováním podle § 5 odst. 1 ZISIF nebo administrací podle § 38 odst. 1, 2 a 4 ZISIF, případně výkon činnosti investičního makléře u obchodníka s cennými papíry, který zajišťoval provádění pokynů pro investiční společnost nebo investiční fond, nebo též výkon činnosti obhospodařovatele portfolia u obchodníka s cennými papíry, který zajišťoval obhospodařování majetku pro investiční společnost nebo investiční fond nebo u jiných osob, u nichž se dá nabýt obdobných zkušeností pro vedení obhospodařovatele nebo administrátora investičního fondu a zahraničního investičního fondu.

Česká národní banka u vedoucích osob obhospodařovatele investičního fondu a zahraničního investičního fondu posuzuje dále zkušenosti se správou majetku (individuální či kolektivní) do určitého typu aktiv, na která je zaměřena investiční strategie investičního fondu.¹⁹⁾ Tyto zkušenosti předpokládají u posuzované osoby alespoň tříletou praxi v odborných funkcích, statutárních, dozorčích (kontrolních) nebo správních orgánech subjektů působících v oblasti plné správy majetku²⁰⁾ tohoto typu aktiv.

Pokud obhospodařovatel investičního fondu nebo zahraničního fondu vykonává činnosti uvedené v § 11 odst. 1 písm. c) až f) ZISIF (vybrané investiční služby), musí osoby vykonávající tyto činnosti podle § 33 a § 507 ZISIF dostát požadavkům kladeným na ně § 14 a násl. zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů a případně též vyhláškou č. 319/2017 Sb., o odborné způsobilosti pro distribuci na kapitálovém trhu.

Při posuzování osob Česká národní banka přihlíží k tomu, zda jsou splněny podmínky stanovené v § 21 odst. 4 a § 48 odst. 4 ZISIF, tj. že dostatečné zkušenosti s výkonem činností nezbytných pro řádný výkon funkce vedoucí osoby splňují nejméně dvě vedoucí osoby a u obhospodařovatele investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu dostatečné zkušenosti se správou majetku, na který je zaměřena investiční strategie investičního fondu, splňují alespoň dvě vedoucí osoby.

Pokud však obhospodařovatel investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu obhospodařuje investiční fond nebo zahraniční investiční fond, jehož investiční strategie se v podstatných znacích liší od investiční strategie většiny jiných investičních fondů nebo zahraničních investičních fondů obhospodařovaných týmž obhospodařovatelem, podle § 21 odst. 5 ZISIF postačí, pokud zkušenosti se správou majetku, na nějž je zaměřena investiční strategie odlišného fondu, budou mít alespoň dvě osoby, které skutečně řídí činnost obhospodařovatele vůči uvedenému fondu. Tyto osoby, obě či jedna z nich, nemusí být vedoucími osobami obhospodařovatele investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu.

Vedoucí osoba penzijní společnosti musí mít dle § 39 odst. 2 písm. c) zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů dostatečné zkušenosti s investováním do majetku, na který je zaměřena investiční politika účastnických fondů a transformovaného fondu,

¹⁹⁾ Např. v případě investičního fondu, který převážně investuje do nemovitostí, se odbornou praxí rozumí praxe na nemovitostním trhu. U investičního fondu s „roztříštěnou“ investiční strategií bude Česká národní banka přihlížet k poměrnému zastoupení jednotlivých typů aktiv v majetku dotčených fondů.

²⁰⁾ § 1409 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

nebo s výkonem příslušné funkce ve vztahu k činnostem penzijní společnosti. Požadavky na zkušenosti vedoucí osoby penzijní společnosti jsou tak odlišné od požadavků na zkušenosti obhospodařovatele investičního fondu nebo zahraničního investičního fondu (viz výše), neboť se uplatňují alternativně (buď s investováním do majetku, nebo s výkonem příslušné funkce), nic však nebrání tomu a je jisté pro penzijní společnost prospěšné, aby příslušná osoba měla zkušenosti z obou oblastí.

4. Dosavadní působení na finančním trhu

Česká národní banka se v rámci posuzování odborné způsobilosti osoby činné u poskytovatele finančních služeb zabývá rovněž výsledky dosavadního působení příslušné osoby na finančním trhu.

Závažné pochybnosti o odborné způsobilosti shledává Česká národní banka zejména u osoby, která v minulosti působila jako člen statutárního orgánu, výkonný člen správní rady, osoba ve vedení klíčové funkce nebo ve vrcholném vedení nebo člen dozorčího (kontrolního) orgánu poskytovatele finančních služeb a v rámci své působnosti nezajistila vytvoření nebo kontrolu vytvoření a udržování:

- funkční a efektivní organizace, především z hlediska jednoznačného a úplného vymezení pravomocí, odpovědností a pracovních náplní pracovníků, vhodnosti a odborné způsobilosti podřízených pracovníků a účinného systému sdílení informací,
- postupů pro identifikaci a řízení rizik, včetně průběžného měření, sledování a kontroly rizik a přehodnocování dostatečnosti stanovených postupů, dodržování regulatorních pravidel, právních předpisů, interních směrnic a limitů,
- postupů pro kontrolní činnost, včetně pravidelného prověřování jejich dodržování a jejich dostatečnosti, postupů k omezení možnosti konfliktu zájmů (oddělení neslučitelných funkcí) a k nápravě zjištěných nedostatků,
- funkčního systému toku informací, který poskytuje aktuální, spolehlivé a ucelené informace nezbytné pro rozhodování v rámci právnické osoby, vůči orgánu dohledu nebo vůči auditorovi.

Na okolnosti, které Česká národní banka zohledňuje v případech závažných pochybností o důvěryhodnosti osoby činné u poskytovatele finančních služeb, se bere ohled i v případě posuzování působení na finančním trhu.